

وجوه مشترک نقوش معماری ایرانی و نماد و نشانه های فرش دستباف ایرانی

نغمه یعقوبی ارشادی^{۱*} ، قاسم امیدوار^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری داخلی ، دانشکده هنر و معماری ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران

جنوب (Yaghoobi.naghme@gmail.com)

۲- دکترای معماری ، عضو هیئت علمی دانشکده هنر و معماری ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب (Ghasemomidvar03@gmail.com)

چکیده

معماری و فرشبافی دو بال پرواز هنر ایران به حساب می آیند. آنچه در معماری به صورت تزئینات و خلاقیت معمار هنرمند در هر گوشه ی بنای ایرانی می توان دید، در فرش به صورت نقوش و رنگ هایی غنی و متنوع دیده می شود. فرش ایرانی آینه ای از هویت و فرهنگ ما است. هدف از این پژوهش بررسی نقوش فرش و کاربرد آن در معماری و طراحی بناهای دوران معاصر است. در این راستا با بهره گیری از روش پژوهش به صورت توصیفی- تحلیلی و روش جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای و اسنادی، مسئله ی این پژوهش تبیین شده است. نتایج حاصل نشان می دهد که با مرور بر معماری ایرانی و متقابلاً نقوش استفاده شده در فرش های ایرانی، می توان به بازتاب گونه ای جدید از تفکر بصری دست یافت که رابطه ای تنگاتنگ با فرهنگ و هویت ایرانی دارد و اگر هوشمندان در بناهای دوره ی معاصر به کار گرفته شود هم آمیزی مرزهای هویتی و ادراک مفهومی معماری، ساختارهای عقلانی و تاریخی گذشته را در انعکاس جدید از آرمان های بشری به تصویر می کشد.

واژه های کلیدی: معماری ایرانی، فرش ایران، نقوش فرش، معاصر

۱- مقدمه

هنر معماری همواره یکی از منابع الهام برای طراحان نقشه های فرش ایرانی بوده است. هنر در کلی ترین تعریف خود در فرهنگ ایرانی و اسلامی روشی است جهت معنا بخشیدن به ماده و تزئین تنها راه برای رها شدن ماده از سنگینی دنیوی است، نقوش در هنر ایرانی تنها جنبه ی تزئینی ندارند بلکه نماینده ی معانی و مفاهیم فرهنگی نیز هستند که هنر را به عنوان زبان خود برگزیده اند و نمادین بودن نقوش بی تردید یکی از پیچیده ترین و متنوع ترین نماد گرایی های بشری را شامل می شود. فرش ایران به عنوان مهم ترین و شاخص ترین هنر دستی ایران ، همواره با نام پر افتخار ایران توأم بوده و یا به عبارتی بیشترین سهم را در هویت سرزمینمان دارد، به طوری که نام آن در تمام جهان با نام کشور عزیزمان ایران عجین گشته و با فرهنگ و زندگی مردمان این سرزمین پیوندی ناگسستنی یافته است. نقوش فرش دستباف گاهی پیام دار نوع فرهنگ، تاریخ، معماری، اقلیم و زمان بافت آن می باشد. طرح و نقشه در فرش نشانگر نوع نگاه هنرمندان به محیط و اقلیم و طبیعت پیرامون است. نقوش فرش دستباف ایرانی مملو از جهان بینی فلسفی و معنویت صاحب اثر در نهایت سادگی جلوه می نماید. نقوش و طرح های فرش هر کدام نماد و پیام دار معنویت و عرفان می باشند.

باید در نظر داشت هر جامعه دارای فرهنگ خاص خود است که این فرهنگ را می توان در هنر هر جامعه جستجو کرد. جایگاه و شأن برخی سنت ها و ارزش های کهن ایران تجلی دهنده ی بسیاری از معانی تاثیرگذار در روند شکل گیری هنر ایرانی مخصوصاً معماری و فرش بوده و این تفکر را ایجاد می کند که تصویر و پیوندی مشترک بین این دو هنر است. شاید